

Retningslinjer for elever med læsevanskeligheder

Fredericia Kommune
2025

Indholdsfortegnelse

Retningslinjer for elever med læsevanskeligheder	1
Retningslinjer for elever i læsevanskeligheder	3
Formålet med retningslinjerne	3
Test til identifikation af elever med læsevanskeligheder	4
Sprogvurdering	4
Risikotest for ordblindhed	4
LÆS1	5
DVO	5
Den Nationale Ordblindetest	5
Retningslinjer for test med ordblindetesten (UVM)	5
Indsatser for elever med læsevanskeligheder	6
Procedure for Ordblindetesten	6
Procedure for RØD i Ordblindetesten	7
Procedure for GUL i Ordblindetesten	7
Inkluderende undervisning	8
Deltagelsesmulighed for alle	8
Organisering	9

Retningslinjer for elever i læsevanskeligheder

Omkring 400.000 danskere er ordblinde. Det betyder, at de har vanskeligheder med at afkode det skrevne sprog, da deres evne til at arbejde med bogstaver og bogstavlyde er langsom og besværlig. Det er vigtigt at understrege, at ordblindhed ikke er noget, det ordblinde barn eller den ordblinde unge har valgt.

Ordblindhed skyldes hverken manglende intelligens, dovenskab eller manglende opmærksomhed i skolen. Det er en delvist arvelig, specifik indlæringsvanskelighed, som kan afhjælpes gennem samarbejde mellem barnet/den unge, skolen og hjemmet, så udfordringerne ikke påvirker indlæringen og livskvaliteten negativt for barnet/den unge.

Vi skal i fællesskab give vores elever med læsevanskeligheder de bedste muligheder for at klare sig på lige vilkår igennem skolesystemet, så vi undgår læringstab og eksklusion. Disse muligheder skabes ved at arbejde tidligt, målrettet og systematisk på at forbedre elevernes afkodningsfærdigheder og ved løbende at styrke deres læring med Læse- og SkriveTeknologi (LST).

I Fredericia Kommune vil vi med handleplanen "Elever i læsevanskeligheder i Fredericia Kommune" sikre, at vores elever med læsevanskeligheder, på trods af deres udfordringer, bliver så dygtige, som de kan. Handleplanen skal bidrage til større social og faglig trivsel gennem øget viden om og handling på elevens specifikke udfordringer, så mulighederne for at indgå i det lærende fællesskab i klassen styrkes. Vores mål er, at alle elever bliver aktive og kompetente i deres eget skoleliv.

Formålet med retningslinjerne

- At opdage elever med læsevanskeligheder så tidligt som muligt
- At beskrive kommunens indsats for at forebygge læsevanskeligheder.
- At tydeliggøre kommunens indsats i forhold til elever med læsevanskeligheder
- At sikre alle elever får en god og ensartet støtte og undervisning

Hvad er ordblindhed og læsevanskeligheder?

Ordblindhed/dysleksi er markante vanskeligheder med at lære at bruge skriftens lydprincip. Disse vanskeligheder fører til problemer med at tilegne sig hurtig og sikker ordafkodning, hvilket igen resulterer i begrænset læseforståelse samt udfordringer med det skriftlige arbejde. Det er ikke umuligt at lære, men det er vanskeligere for den ordblinde elev end for andre.

Ordblindhed skyldes ikke generelle sproglige vanskeligheder, kognitive udfordringer i tænkningen eller problemer med arbejdshukommelsen.

Centrale kendetegn:

- Mange læsefejl i modstrid med skriftens lydprincip.
- Vanskeligheder med at læse nye ord.
- Lavere læsehastighed end normen.

- Langvarige vanskeligheder med stavning.
- Vedvarende vanskeligheder trods systematisk undervisning i skriftens lydprincip.

Ordblindhed kan være arveligt.

Læsevanskeligheder kan betegnes som en mildere grad af ordblindhed, hvor kendetegn samt udfordringer er de samme, dog i mindre grad eller kun delvis.

Test til identifikation af elever med læsevanskeligheder

Elever med læsevanskeligheder opdages gennem tests allerede fra skolestart samt gennem de observationer, faglærerne gør sig undervejs.

Enkelte elever vil dog ikke blive opdaget gennem testning, da de er dygtige til at kompensere for ordblindheden med forholdsvis sikre stave- og læsestrategier på et niveau, der ikke vækker mistanke om ordblindhed. Først når teksterne bliver mere omfattende og udfordrende, begynder vanskelighederne at vise sig, typisk på udskolings- eller gymnasieniveau.

Sprogvurdering

I dagtilbud anvendes Sprogvurdering 3-6 til at følge børnenes sproglige og før-skriftlige udvikling fra 3 til 6 år. Personalet i dagtilbuddet arbejder ud fra testresultaterne og anvender Sprograppen som et konkret redskab til at støtte barnets sprogudvikling.

I skolen fortsætter det systematiske arbejde, hvor sprogvurderingsresultaterne, screeninger samt observationer danner grundlag for planlægning af særlige holdindsatser for elever i vanskeligheder. Dette sker i samarbejde med forældre, læsevejledere samt relevante samarbejdspartnere, såsom tale-hørekonsulenter, DSA-vejledere m.fl.

Risikotest for ordblindhed

Allerede i løbet af børnehaveklassen vil de voksne omkring barnet være opmærksomme på, om bogstaverne og deres lyde indlæres som forventet. Hvis der er bekymring omkring barnets bogstavindlæring og opmærksomhed på lydsynteser, gennemføres risikotesten for ordblindhed i slutningen af 0. klasse. Testen kan ikke identificere ordblindhed, men den kan bidrage til at finde de elever, der er i risiko for at have ordblindhed.

Når barnet starter med egentlig læseundervisning, vil det blive tydeligt, om barnet har svært ved at lydglide mellem bogstaver, eller om det i stedet begynder at læse ved at huske, hvordan ordene ser ud. Der er egentlig ikke noget galt med at læse ved hjælp af det, der kaldes ordbilleder, men i længden er det ikke en holdbar strategi, da den ikke kan bruges til at læse nye, ukendte ord. "At knække koden", som det kaldes, når barnet begynder at læse ved hjælp af bogstavernes lyde, kan følges både ved læsescreening og ved decideret ordblindscreening.

LÆS1

Fra skoleåret 2025/26 indføres en obligatorisk screeningstest for 1. Klasse.

Screeningen skal medvirke til hurtig identifikation af elever med læsevanskeligheder og yde dem faglig støtte tidligt i deres skolegang. Screeningen har fokus på afkodningsfærdigheder og sprogforståelse.

DVO

Dansk Videnscenter for Ordblindhed udviklede i 2007 en procedure til identifikation af elever i risiko for ordblindhed. Denne procedure kaldes i daglig tale DVO-testen og består af en gruppeprøve, der afholdes i slutningen af 2. klasse (Nonordsdiktat). Ved et bekymrende resultat på gruppeprøven gennemføres en udvidet individuel del, som afvikles i starten af 3. klasse. Hvis den samlede DVO-test indikerer "svære dyslektiske vanskeligheder" eller "dyslektiske vanskeligheder", kan eleven diagnosticeres som ordblind. Denne test er dog ikke tilstrækkelig dokumentation til at gå op på særlige vilkår ved afgangseksamen; her er det nødvendigt med yderligere tests.

DVO-testen kan benyttes på alle alderstrin i folkeskolen og kan benyttes som dokumentation for testning med Den Nationale Ordblindetest.

Den Nationale Ordblindetest

Undervisningsministeriet har i samarbejde med Socialstyrelsen, Center for Læseforskning ved Københavns Universitet og skoleforskningsprogrammet IUP ved Aarhus Universitet udviklet en national ordblindetest, herefter kaldet Ordblindetesten. Testen kan gennemføres fra marts til juni i 3. til 9. klasse. Hvis det vurderes relevant, kan testen tages i 3. klasse, med en mulighed for gentest på et senere tidspunkt. Herefter anbefales det, at testen gennemføres i 5. klasse og op, her er det som udgangspunkt ikke muligt at genteste.

Testen kan scores i rødt felt (ordblind), gult felt (fonologisk usikker) eller grønt felt (ikke ordblind).

Det er kun læsevejlederen på skolen, der må administrere Ordblindetesten. Læsevejlederen informerer løbende skolens leder samt kommunens læsekonsulent om resultaterne af de ordblindetests der gennemføres på skolen.

Retningslinjer for test med ordblindetesten (UVM)

I Fredericia Kommune følger vi disse anbefalinger:

Testning for ordblindhed: Elever testes som udgangspunkt kun én gang med ordblindetesten (UVM). Hvis der er behov for yderligere, anvendes andre tests og screeninger.

Tidlig testning: Elever med begrundet mistanke om ordblindhed testes i 3. klasse. Inden testen foretages en grundig vurdering af læsevejleder og lærer. Mistanken kan baseres på baggrundsviden som ordblinde forældre eller søskende, samt testresultater, screeninger og observationer, der indikerer læsevanskeligheder, der gør det svært for eleven at følge alderssvarende undervisning.

Senere testning: For elever, der ikke testes i 3. klasse, vurderes det løbende, om der er behov for ordblindetesten. Det er altid læsevejlederen og skolelederen, der fagligt vurderer, hvornår det er bedst for eleven at blive testet.

Ved mistanke om ordblindhed antages det, at eleven har læsevanskeligheder, og der stilles LST (læse-skrive-teknologi) og støtte til rådighed. Fokus er på graden af læsevanskeligheder frem for en diagnose.

Åben kultur: Læsevejledere og lærere arbejder for en åben kultur i klasserne, hvor læsevanskeligheder behandles som fx nedsat syn. Dette hjælper med at nedbryde tabuer omkring ordblindhed og vanskeligheder generelt. AppWriter (LST) præsenteres som et værktøj, der støtter alle elever i skrivning og læsning. Oplæsning af tekster er en mulighed for alle elever og bruges, når det giver faglig mening.

Dokumentation: Fra skolestart og gennem elevens skoletid dokumenteres screeninger, tests, observationer samt støtteforløb i elevens mappe. I Fredericia bruger alle skoler samme skabelon til at dokumentere elevens faglige niveau, dokumentet følger eleven på tværs af afdelinger. Ved endt grundskole, lægges dokumentet i SPSA (Kommunal ungeindsats (KUI) er ansvarlig for dette). Arkivering af dokumentation gælder for alle elever, der afviger fra alderssvarende niveau.

Indsatser for elever med læsevanskeligheder

Procedure for Ordblindetesten

I henhold til §3b i Folkeskoleloven skal elever i læsevanskeligheder, der med stor sandsynlighed kan skyldes ordblindhed, tilbydes at gennemføre en ordblindetest. I Fredericia Kommune bruges DVO-testen samt den Nationale Ordblindetest til at fastslå, om en elev er ordblind.

Selv med en systematisk og målrettet indsats vil der stadig være elever, der har en langsom og upræcis omsætning af bogstaver og bogstavfølger til sproglyde. De elever, hvor der er en begrundet mistanke om ordblindhed, testes derfor med Ordblindetesten. Dette gøres i 3. klasse (marts-juni) og anbefales tidligst igen fra 5. klasse (marts-juni).

Hvis eleven har familiemedlemmer, som er ordblinde, kan der muligvis være tale om en arvelig familiemæssig disposition for ordblindhed. Dette underbygger behovet for at undersøge eleven med Ordblindetesten.

Det vurderes i dialog mellem lærerne, læsevejleder, ledelse og hjemmet om ordblindetesten er relevant for eleven. Før testen tages, hjemsendes samtykkeerklæring og "Oplysningspligten i

ordblindetesten" til forældrene. Erklæringen underskrives og returneres til skolen før testen afvikles. Testresultatet formidles til forældrene via møde, opringning eller skriftlig besked.

Procedure for RØD i Ordblindetesten

For elever, der er testet ordblinde, udarbejdes der en handleplan, denne laves i et samarbejde mellem lærerne omkring eleven samt læsevejlederen. Handleplanen præsenteres og justeres efterfølgende på et møde hvor eleven og forældrene deltager.

Ifølge loven om skole/hjem-samarbejde i folkeskolen forventes et tæt opfølgende samarbejde med forældrene, og det aftales ved mødet, hvordan henholdsvis skole og hjem støtter eleven.

Den ordblinde elev indmeldes i Nota (et online bibliotek og videnscenter for mennesker med bl.a. syns- og læsehandicap).

Eleven introduceres for LST-støtte (Læse- og SkriveTeknologi), hvis eleven er kognitivt klar til at kunne anvende dette. LST giver den ordblinde elev bedre deltagelsesmuligheder i alle fag.

Forældrene inviteres til et kommunalt orienteringsmøde omkring ordblindhed og LST med henblik på at give forældrene god mulighed for at støtte barnet i hjemmet. Opbakning fra hjemmet er en væsentlig forudsætning for, at eleven får succes med LST.

Eleven indgår fremadrettet i de forskellige ordblindetiltag, fx CAMPS og netværk, der er på skolen. Eleven har mulighed for at gå til eksamen på særlige vilkår.

Eleven har i prøvesituationer mulighed for at gå op på "Særlige vilkår", hvilket bl.a. betyder at eleven kan få længere tid under prøven, få oplæsning eller andet der kan gøre det muligt for eleven at deltage på lige vilkår.

Procedure for GUL i Ordblindetesten

For elever, der er testet gul, vurderes det, om der er behov for at udarbejde en individuel handleplan. Der vil dog i forbindelse med læsevanskeligheder være behov for et større fokus og samarbejde omkring eleven for at sikre, at eleven har de bedste forudsætninger for læring.

Eleven introduceres for LST-støtte (Læse- og SkriveTeknologi), hvis eleven er kognitivt klar til at kunne anvende dette. LST giver elever med læsevanskeligheder bedre deltagelsesmuligheder i alle fag.

Forældrene inviteres til et kommunalt orienteringsmøde omkring ordblindhed, læsevanskeligheder og LST, med henblik på at give forældre god mulighed for at støtte barnet i hjemmet. Opbakning fra hjemmet er en væsentlig forudsætning for, at eleven får succes med LST.

I forbindelse med overgangen til anden skole sørger læsevejlederen for at viderebringe relevant viden om elevens faglige niveau.

I prøvesituationer må eleven benytte LST, når der i retningslinjerne for prøverne står anført, at man må benytte hjælpemidler, man er vant til fra den daglige undervisning.

Inkluderende undervisning

Den inkluderende undervisning giver elever i læsevanskeligheder muligheder for deltagelse i skolens læringsfællesskab. Derfor må undervisningen løbende tilrettelægges, så alle eleverne oplever sig som anerkendte og aktive deltagere i undervisningen.

De skal opleve, at deres læse- og skrivefærdigheder til stadighed udfordres og udvikles i overensstemmelse med deres forudsætninger og behov. Strategien i skolens inkluderende undervisning bygger på *stilladsering, tydelighed, tid, anerkendelse, forståelse og høje forventninger*.

Det er essentielt at alle voksne omkring eleverne har fokus på:

- Al undervisningsmateriale er digitalt tilgængeligt ved hjælp af scanning eller nota.dk.
- Brug af LST er en selvfølge i al undervisning og ved alle test og prøver.
- Der er fokus på læring og styrker (se muligheder frem for begrænsninger).
- Ordblinde elever samt elever med læsevanskeligheder skal ikke, mod deres vilje, læse højt i klassen.
- Tid til samtale med fokus på at forstå udfordringerne
- Eleven har læsevanskeligheder i alle fag, og derfor skal alle lærere indtænke LST i undervisningen.
- Hav høje forventninger.

Deltagelsesmulighed for alle

Alle elever i Fredericia Kommune skal opleve at være en inkluderet del af et alderssvarende læringsmiljø, og derfor skal alle skoler tilbyde deltagelsesmuligheder for alle. Grundlæggende handler det om, at den ordblinde elev samt elever med læsevanskeligheder tilbydes både eksplicit og systematisk træning i læsning og skrivning (skriftens lydprincip) samt Læse- og SkriveTeknologi (LST).

LST er software, der hjælper eleven med at læse og skrive, rette tekster og oversætte sprog. I Fredericia Kommune er programmerne AppWriter og TxtAnalyser frikøbt til alle elever fra skolestart.

Prøver på særlige vilkår: Elever, der anvender LST i den daglige undervisning på grund af deres specifikke læringsudfordringer, skal have mulighed for at anvende disse ved afvikling af prøver.

Ifølge Danmarks Evalueringsinstitut er der evidens for at sige:

- Elever med læsevanskeligheder er udfordrede både fagligt og trivselsmæssigt.

- Skoleledelsen sætter rammerne for arbejdet med elever med læsevanskeligheder (det er den enkelte skoleleders ansvar at sikre, at der er relevante kompetencer blandt læsevejledere og almene lærere i forhold til at støtte eleverne).
- Læsevejlederen skaber sammenhæng i skolens undervisning af elever med læsevanskeligheder.
- Lærerne skal tilrettelægge den almene undervisning med blik for deltagelsesmuligheder for alle.

Organisering

I Fredericia Kommune ligger undervisningsindsatsen for ordblinde elever og elever med læsevanskeligheder generelt inden for rammen af almenundervisning og ikke specialundervisning. Det vil sige, at indsatsen omfatter undervisningsdifferentiering og holddannelse, tolærerordning som fx co-teaching, suppleret af periodisk holddeling.

Langt hen ad vejen er undervisning i elevens vante læringsmiljø det mest hensigtsmæssige, men der er også gode erfaringer med intensive kortere forløb uden for klassen, særligt i de yngste klasser.

Det er den enkelte skole, der er ansvarlig for at støtte og fremme elevernes læse- og skriveudvikling, så elever med læsevanskeligheder har samme deltagelsesmulighed som elever, der ikke har læsevanskeligheder.